

Måltal för RASE

Hur mycket behövs?

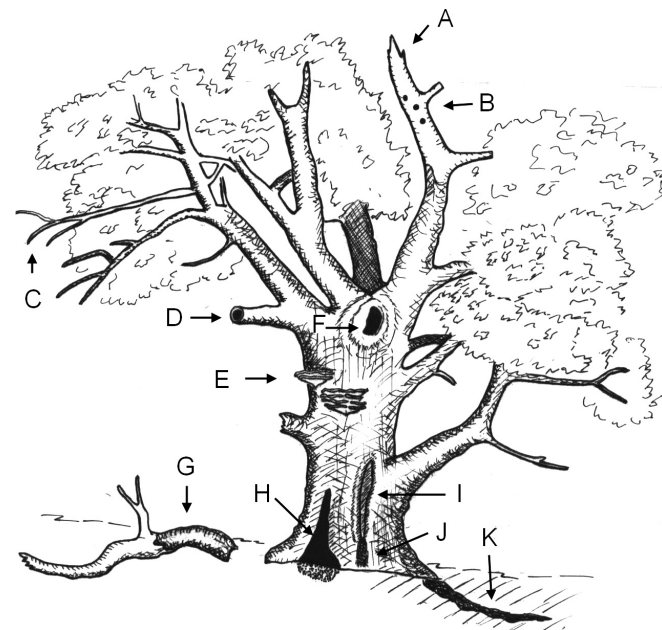
En spaning efter det löv som flytt...

*Bengt Gunnar Jonsson
Avd. för Naturvetenskap, MIUN
Vilt, Fisk och Miljö, SLU*

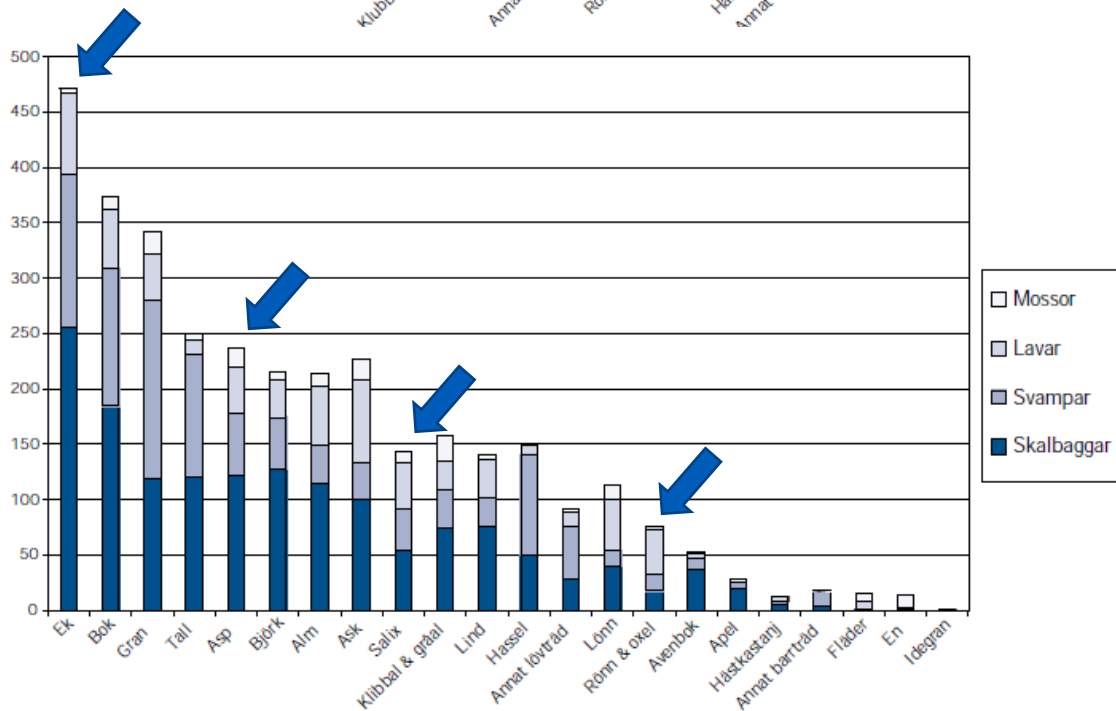
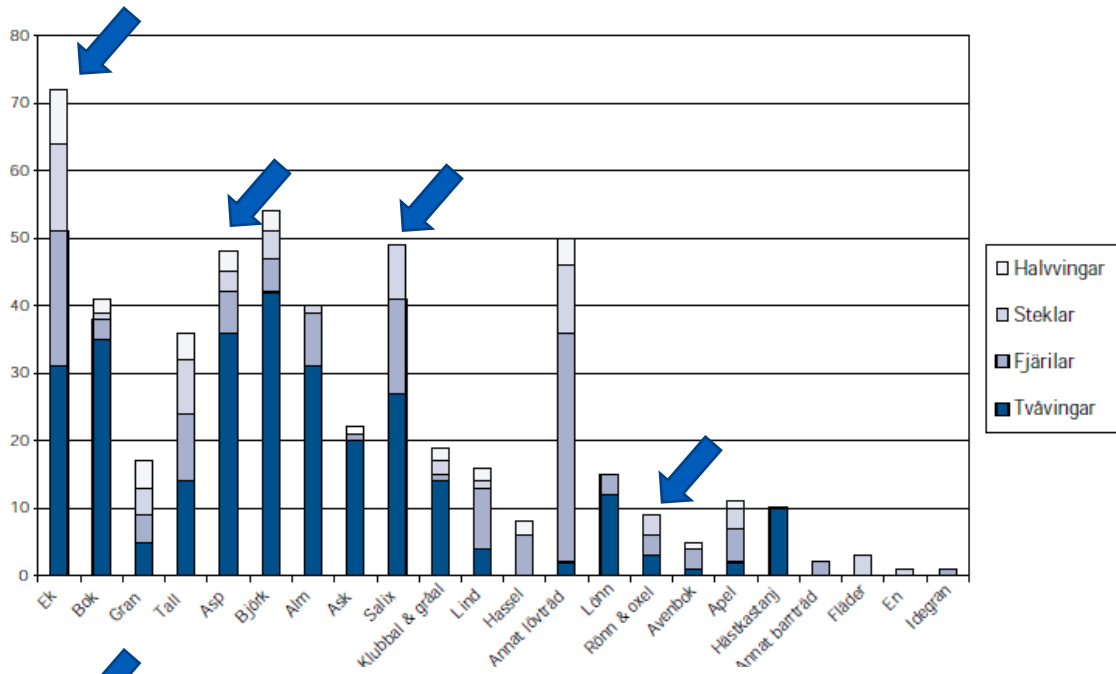

Vilka är det som behöver RASE

	Fjärilar	Skalbaggar
Sälg	178	276
Asp	96	276
Ek	169	550

(Bengt Ehnström)

Åtgärdsprogram för
särskilt skyddsvärda träd
i kulturlandskapet

RAPPORT 5411 • OKTOBER 2004

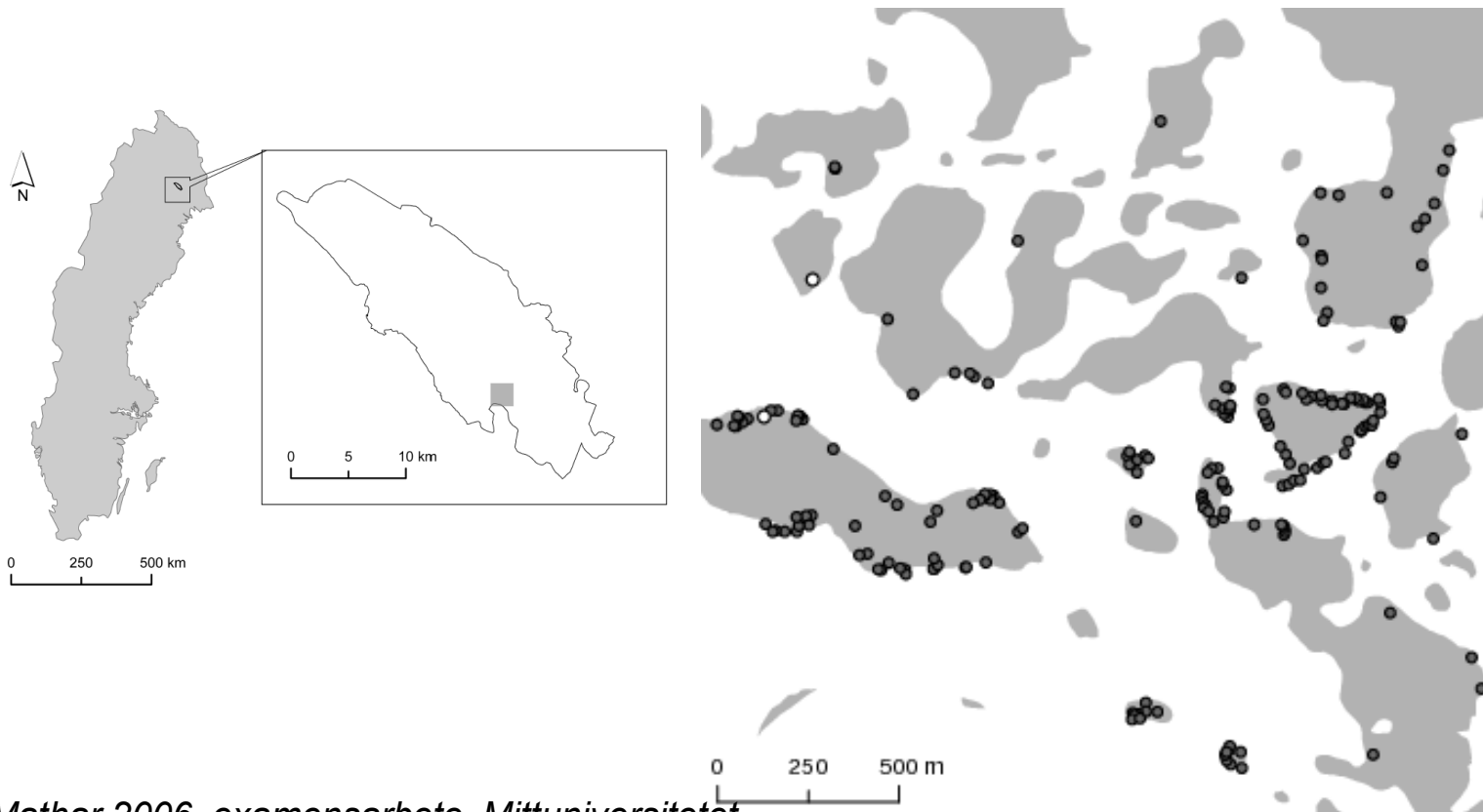

Kan arterna lära oss något?

Mittuniversitetet
MID SWEDEN UNIVERSITY

Sälglevande arter i Granlandet – exempel på arters förekomst

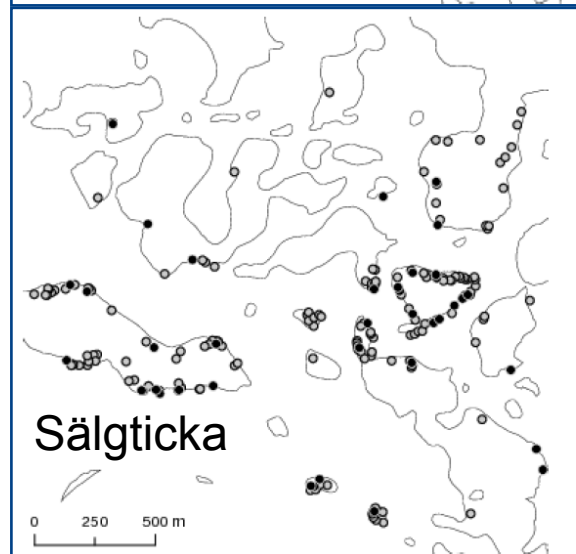
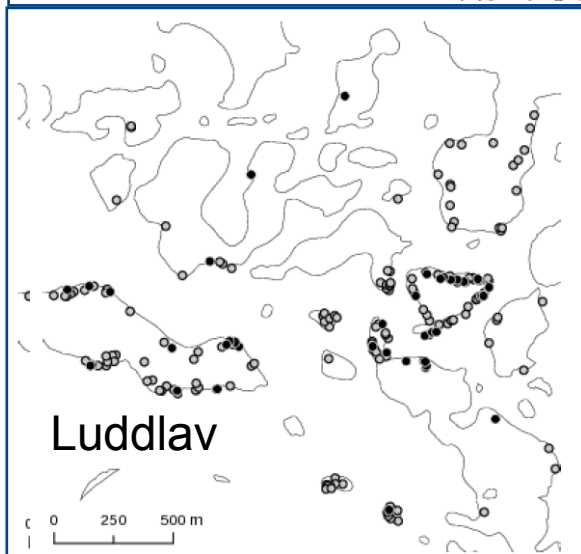
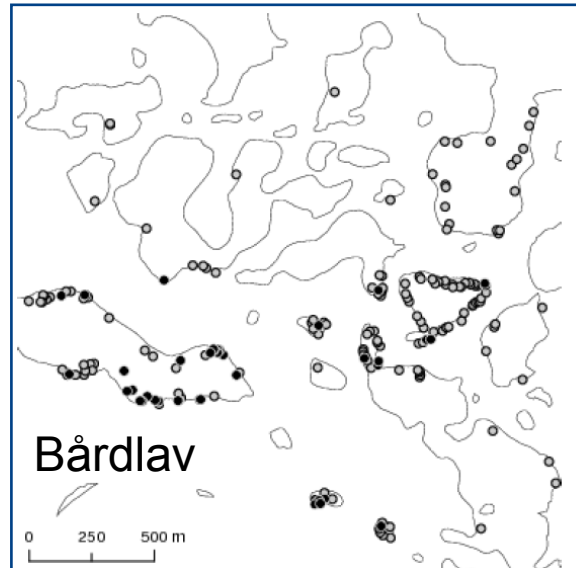
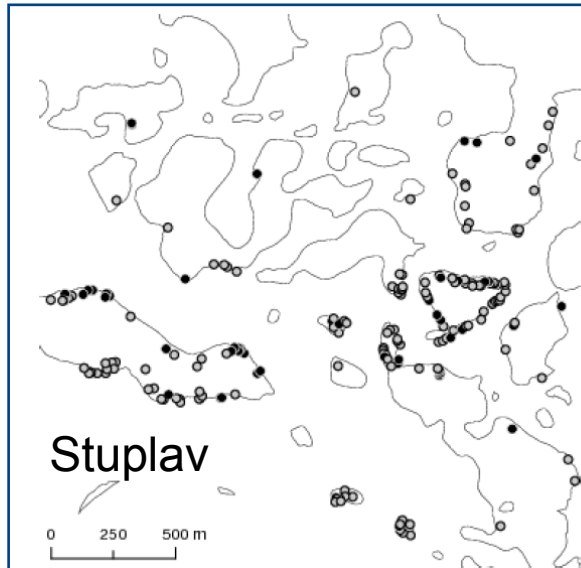
Mathar 2006, examensarbete, Mittuniversitetet

Några lavar och en ticka

Mittuniversitetet

MID SWEDEN UNIVERSITY

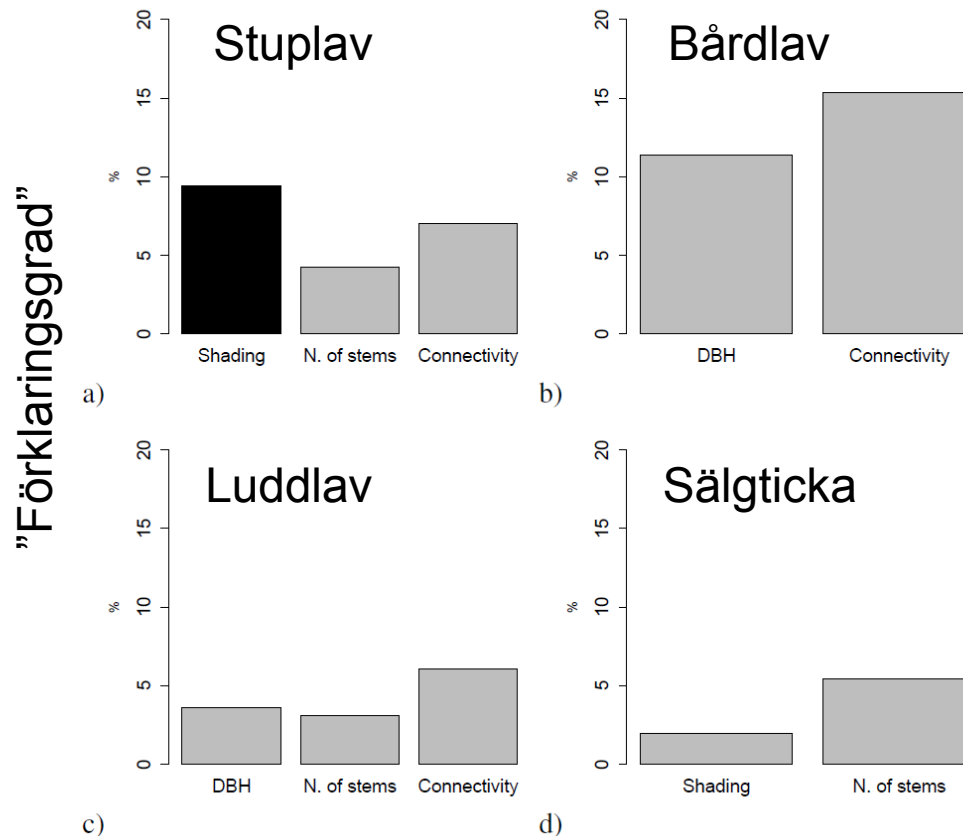

Förekomst av arterna

		Stuplav	Luddlav	Bårdlav	Skrovellav	Sälgticka
DBH	Number of trees	<i>N. bellum</i>	<i>N. resupinatum</i>	<i>N. parile</i>	<i>L. scrobiculata</i>	<i>P. conchatus</i>
<10	27	22.2	14.8	7.4	3.7	29.6
10.5-20	55	10.9	10.9	7.3	5.5	16.4
20.5-30	59	44.1	27.1	22.0	1.7	13.6
30.5-40	36	33.3	22.2	33.3	5.6	22.2
40.5-50	8	12.5	37.5	62.5	12.5	37.5
>50	3	0.0	66.7	33.3	0.0	66.7
total	190	26.8	20.5	19.5	4.2	20.0

Vilka faktorer är viktiga?

Asplevande arter – Två asprika naturreservat i Norrbotten

Andel av asparna (%) med förekomst (medeldiameter >20 cm)

	Snottermyrberget (<i>N</i> = 131)	Snöberget (<i>N</i> = 344)	
<i>Collema curtisporum</i>	42.7	16.0	} Lavar
<i>Collema furfuraceum</i>	46.6	29.4	
<i>Leptogium saturninum</i>	77.1	77.6	
<i>Orthotrichum obtusifolium</i>	81.7	88.4	} Mossor
<i>Orthotrichum speciosum</i>	10.7	4.9	

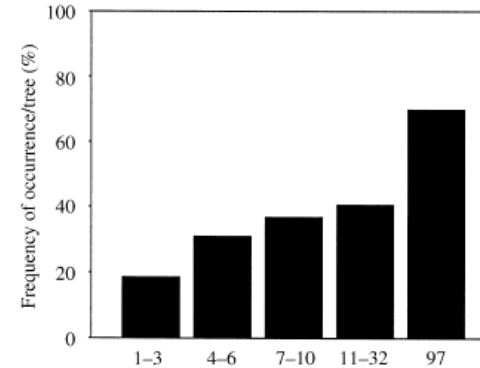
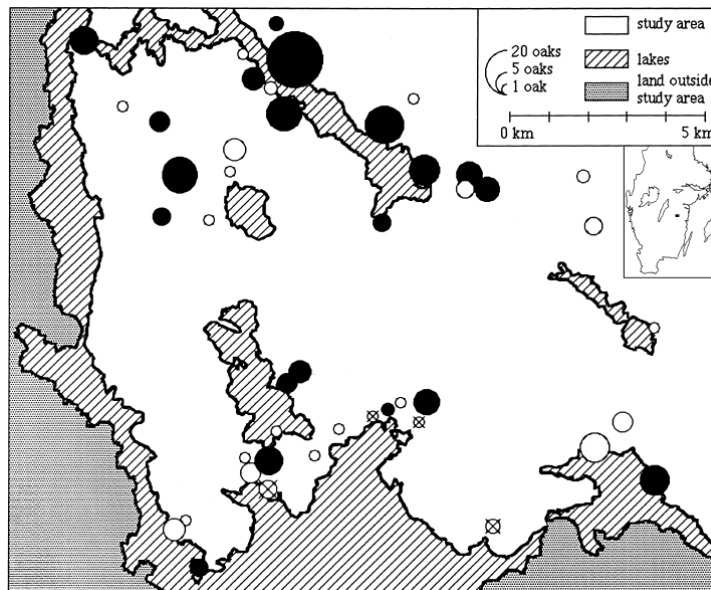
Förekomsten starkt kopplad till storleken på det enskilda trädet

Hedenås et al. 2003

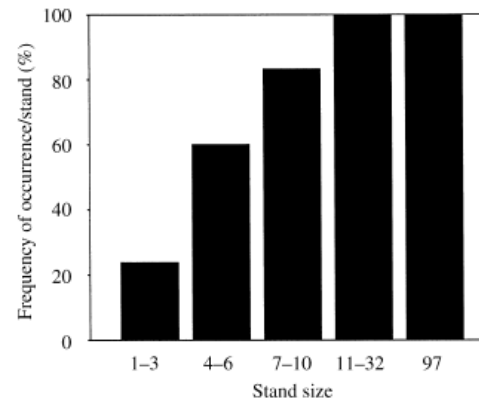

Den mest välstuderade av alla - Läderbaggen

Antal hålträdsekar

Ranius 2000

Läderbaggen – en paraplyart

- Åtgärdsprogrammet 2014
- Natura2000-art - enligt Sveriges rapportering till EU 2013
- *”Läderbaggen har uppnått gynnsam bevarandestatus och förekommer i långsiktigt livskraftiga populationer med god konnektivitet spridda över artens naturliga utbredningsområde. Detta innebär att arten bebor minst 500 träd i kontinental region och minst 2 000 träd i boreal region”*

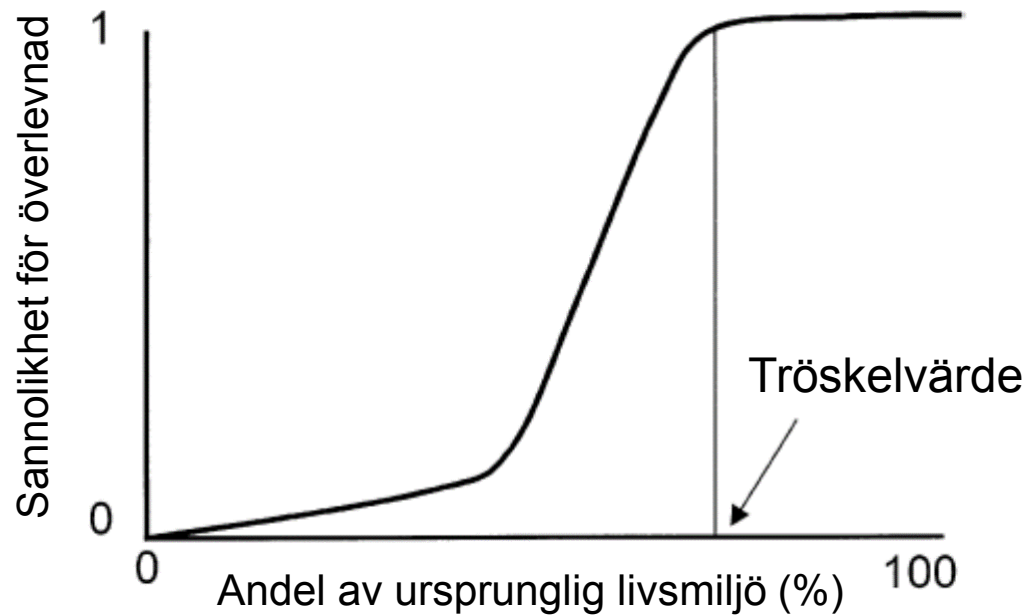

Lärde vi oss något av detta?

- I naturliga/rika landskap/bestånd förekommer habitatspecialister på en viss andel av träden (~20% sälgarna; >40% aspar: läderbagge 40-60%)
- Trädens "ålder" (storlek) spelar roll och deras rumsliga förekomst påverkar förekomsten
- Mängden lämpliga träd i bestånden spelar roll
- Besvarar väl tyvärr inte frågan hur mycket som behövs....

Hur mycket behövs?

- Tröskelvärden en logisk utgångspunkt, kanske/troligen ~30%

Ursprunglig livsmiljö?

- Den mängd livsmiljö som arterna anpassat sig till
- Tidshorisonten
  - 1950 – Startpunkten för kalhyggesbrukets storskaliga intåg
  - 1850-1900 – Slutpunkten för en mer naturlig branddynamik
  - 1850 – Startpunkten för första vågen av skogsnyttjande
  - ”~1000” – Innan människan satt spår i naturen
- Vilka dataunderlag finns för att skatta ursprunglig livsmiljö?

Lövträden i det ”naturliga skogslandskapet”

- Successioner efter brand (stormar)
  - Naturliga brandsuccessioner rika på löv
- Som en komponent i äldre skog – luckföryngringar
  - Fast RASE arterna föredrar öppna miljöer
- Strandskogsmiljöer
  - Inte heller typiska miljöer för RASE arterna (al och björk)

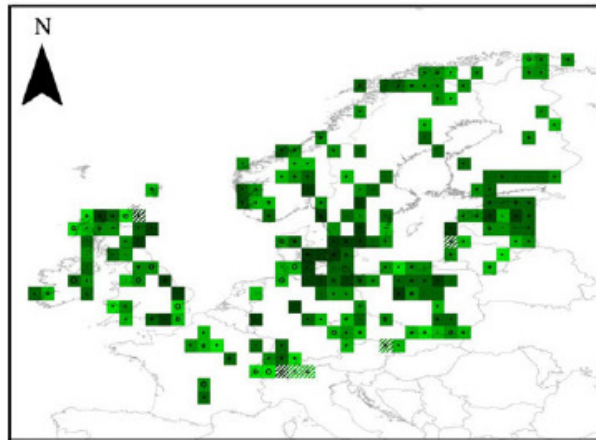
Brandsuccession – komplex historia

- Ja, kan mycket väl inkludera en lövfas
  - Skapar öppna skogsmiljöer lämpliga för RASE
  - Hm... 1% per år brann historiskt – antagande om livslängd på lövträd...
- Men, lövskogar kan ha annan historia
  - Erik Hellberg et al. 2003. Dynamik och störningar i tre lövskogar. Gåsberget, Brassberget och Hornåbrännan (klassiska lövbrännor)
  - ***Firstly**, the coniferous period (pre 1800), a long-lasting period characterized by frequent fires, livestock grazing and extensive agriculture during which Pinus sylvestris was dominant. **Secondly**, the transformation period (1800 - 1900), when logging removed most pines from the sites while fire and grazing continued. At the time of the last fire, the sites lacked a local seed source of pines, resulting in a post-fire succession dominated by deciduous species with the capacity to disperse over long distances. **Thirdly**, the deciduous period (1900 - present), with little or no disturbance from fire, grazing or logging.*

Det långa och storskaliga perspektivet

Paleoekologi/pollenanalyser kanske kan hjälpa till att svara!

5700–6200 cal BP

Andel lövfällande trädslag

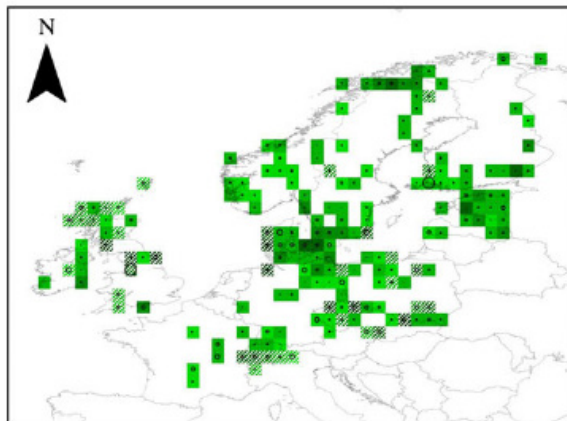
□ 1°x 1°grid with pollen data available

ST - percentage cover

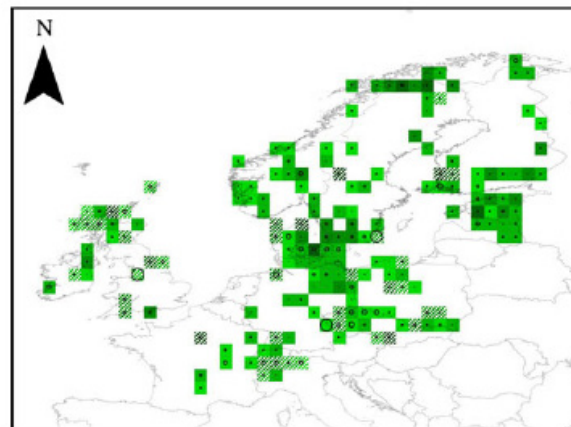

”Lövträd” ≠ RASE

100–350 cal BP

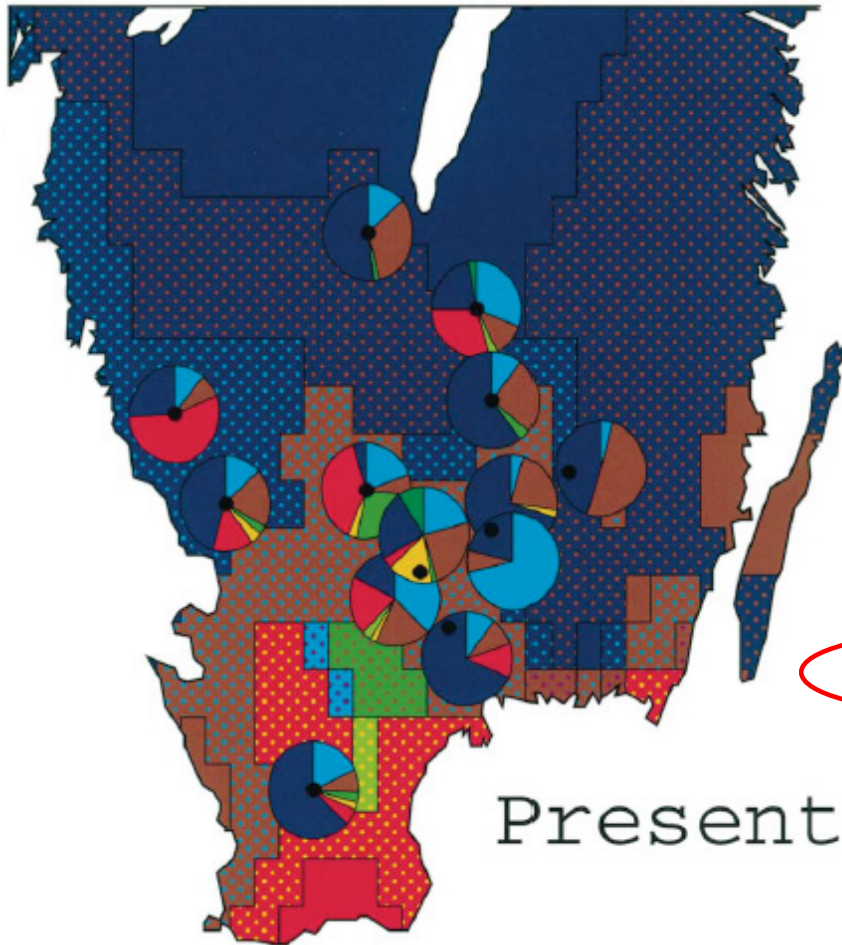
x-100 cal BP

*Trondman et al. 2015
Global Change Biology*

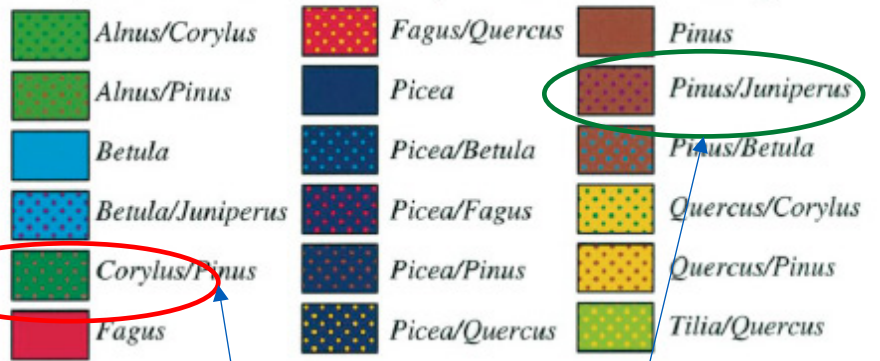
Skogstyper i Södra Sverige

Stand-scale sites, pie chart

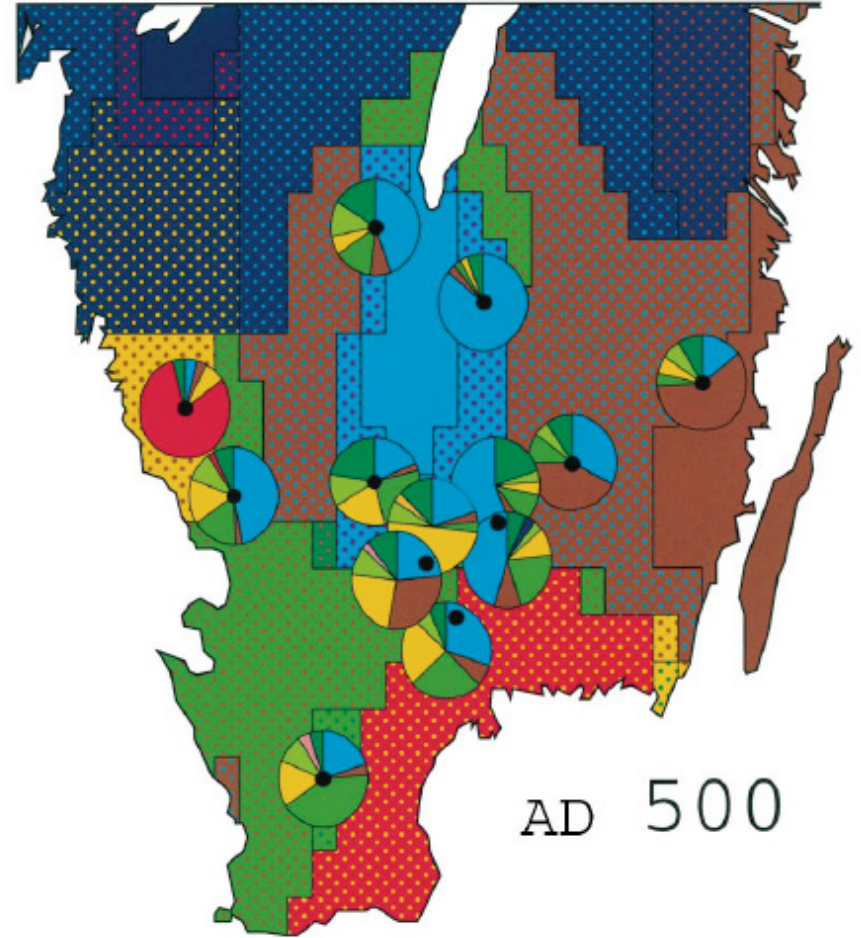
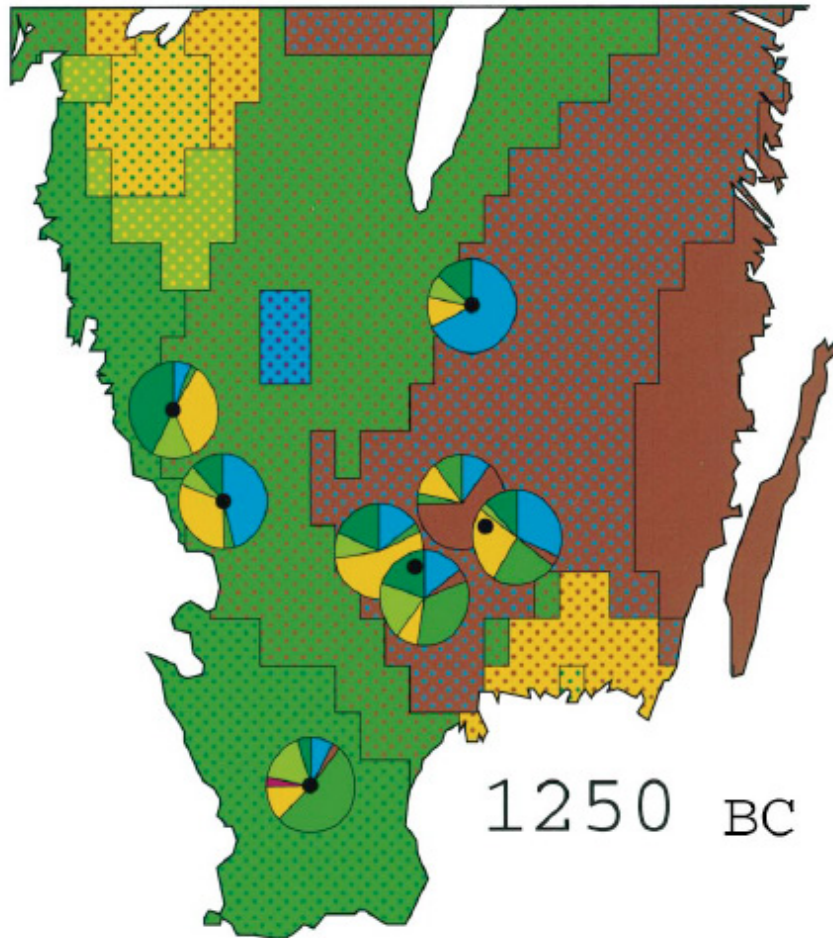
Regional-scale, forest key

Present

Inkluderar ~9% asp

Inkluderar ~7% sälg

Paleoekologin spännande

- Finns ytterligare (många) paleoekologiska studier
- Fångar inte RASE
- Svårt att översätta till bakgrundsvärdet i andel lövskog och RASE
- Sannolikt varierat under olika epoker, så vad har arterna egentligen anpassat sig till?
  - Exempelvis granens kolonisation
  - "Ursprunglig livsmiljö"?

Har vi blivit klokare av detta?

- Knappast besvarat frågan om hur mycket som behövs
  - Analyser för enskilda arter/grupper (ex lavar på sälg och asp)
  - Väststuderade insekter som läderbagge
- Problemet är att skatta förekomsten av RASE historiskt – inga egentliga skattningar finns (möjligen för andel löv generellt)
- Ett (menlöst) svar är att det behövs mer
  - Rödlistan innehåller många arter kopplat till RASE
- Men kanske är inte mängden det mest viktiga!
  - Kvalité – stora och gamla träd i både öppna och slutna skogar
  - Större bestånd med stort inslag av RASE
  - Landskap med stor andel löv borde få fokus – kontinuitet/konnektivitet

Tack för uppdraget! - Vi spanar och undrar fortfarande

